

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

50. Adiuncta, Antecedentia, Consequentia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Adiuncta, Antecedentia, Consequentia.

CAPVT L.

Adiuncta
latissime
patent apud
Cicero.

VT diuersis coloribus illatae fulgent ta-
bella dulcius, atque excitatius sunt gra-
tae: Ita varijs vndique adiunctis perspersa
quorquor caeli ambitu res continentur, sua-
uiorem quandam habent speciem dignitatis.
Illa igitur vocantur adiuncta, quod sint cum
re coniuncta, quae tantam probationum ma-
teriam suggerunt, vt hic vnus locus, ratio-
num, & argumentorum seminarium meri-
to appellari possit. Habet autem apud Rhe-
tores (vt notat Marcus Tullius in Topicis)
locum praecipuum. Nam & ij adiunctis
vtuntur saepius, & delectantur impen-
situs. Omnia orationum genera siue illa Demon-
stratiua sint, siue Deliberatiua, siue etiam
ad forum, controuersiasque pertineant, hoc
vno maxime nituntur loco, ita tantum ha-
bet vbique fecunditatis. Licet autem innum-
mera sint, quae vocantur coniuncta, possunt
tamen ad septem genera reuocari, quae vul-
gari vericulo continentur:

Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo,
quando.

Quis, personam significat, in qua spectan-
tur adiuncta animi, corporis, & fortunae (vt
vulgus appellat) in animo expenduntur affe-
ctiones, vt amor, & iracundia; vitia, vt ambi-
tio, auaritia, luxuries; artes denique, & disci-
plinæ, vt Grammatica, Rhetorica, Philosophia,
quae omnia latissime diffunduntur. In cor-
pore, figura, species, color, deformitas, pul-
chritudo, valetudo, debilitas, tarditas, agilitas
&c. In externis, nomen, genus, coeditio, vi-
ctus, vestitus, consilia, facta, casus, orationes,
&c. propè infinita.

Salustii in
Catil.

Ab adiunctis animi, fortunae, & corporis
sumptum est illud Sallustij, Lucius Catilina
nobili genere natus fuit, magna vi, & corpo-
ris, & animi, sed ingenio malo, prauoque:
huic ab adolescentia, bella intestina, cedes, rap-
inae, discordia ciuilib, grata fuere, ibiq; iuue-
tutem exereuit, corpus patiens inediae, algo-
ris, vigiliae, supra quam quicquam credibile
est, animus audax, subdolos, vanus, cuiusuis
rei simulator, ac dissimulator, alieni appetens,
sui profusus, ardens in cupiditatibus, satis lo-

quentiae, sapientiae parum, vastus animus, im-
moderata, incredibilia, nimis alta semper eu-
piebat. A corpore ductum est illud Martialis. *Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luf-*
cus, *Rem magnam praestas, Zoile, si bonus es.* *Marial. ep.*
4. l. 32.

Item Ciceronis, Nonne ipsum caput, & su-
percilia illa penitus abrafa, olere malitiam, &
clamitare crudelitatem videntur. Nonne ab i-
mis vnguibus vsque ad verticem summum, si
quam coniecturam afferat hominis tacita cor-
poris figura, ex fraude, mendacis, & fallacijs
constare videtur; qui idcirco capite, & super-
cilijs semper est ralis, ne pilum vllum boni
viri habere videatur. Sic Medici, & Phystog-
nomici sana esse corpora conijciunt ab ad-
iunctis, quando appetitum habent cibi addi-
ctis horis, bene comedunt, & aequè digerunt,
suos somnos dormiunt, citò sudat, raro ster-
nutant, leniter incedunt, mediocriter pingues-
cunt, & omnibus sensibus vigent, haec adiun-
cta sunt sani corporis.

Accedunt externa, vt vestes, apparatus, com-
mitatus, &c. Sic D. Gregor. Nazianz. in de-
scriptione muliebris choragij, varia ornamē-
torum adiuncta profequitur. *Ξανθὰς ποικα-*
μιδας, βροχέων ἐλικας, καὶ ἑρσοματα σκη-
νοποιῶντων τὴν ἑμῶν κεφαλὴν ἀλεμόματα,
καὶ ἑδῆτα περιπέρεσσης, καὶ διαφανῆς πολυτέ-
λειαν &c. de quibus alio loco.

Quid, n egorium ipsum, quod geritur, indi-
cat, itaque potius est adiunctorum iedes, &
fundamentum.

Vbi, loci differentias complectitur, sacri,
profani, maritimi, remoti à mari, plani, mon-
tuosi, leuis, asperi, salubris, pestilentis, opaci,
aprici, culti, inculti, celebris, deserti, &ifica-
ti, vasti, obscuro, rerum gestarū vestigijs nobi-
litate, à quibus singulis possunt desumi argu-
menta; Sic Marcus Tullius, Antonij, qui pro
concione vomuerat, fedtatem à loco exagger-
gerat. Si inter caenam in tuis illis immanibus
poculis, hoc tibi accidisset, quis non turpe
duceret? In caetu verò P. R. negotium publi-
cum gerens, magister equitum, cui ructare
turpesset, is vomens frustis esculentis vi-
num redolentibus gremium suum, & totum
tribunal impleuit.

Auxilia non modò ministros, sed varia quo-
que instrumenta ad rem gerendam necessaria
complectuntur, vt in venatione sunt:

Vide Cicin
parit.
Cic. 2.
Philipp.
Estia

Virg. 4. Aeneid. Oppianus fufius: *Reia varia plaga lato venabula ferro.*

Δίκτυα τε χαλίδας τε βρόχιον τε πολύσωνα.

Δεσμὰ

*Ἀρκοῦς ἐστρεφέας τε λογοῦς, ταυρόν τε πάλ-
νατρον:*

*Casseque, furculasque, funiumq; stridentia vin-
cula,*

*Reia crassa, venēq; plexa vimina, longumque
Pantherom.*

Cur. Caussam amplectitur, siue vnam, siue plures, maximē tamen effectrices, adiuuan- tes, vel finem, qui ad agendum impulerit, de quibus superiori loco dictum est.

Quomodo. Rei gestæ varios modos enu- cleat, si sacrificium, si triumphus, si pompa, si cædes narratur, statim modus, & ratio rei gestæ ponitur ob oculos. Sic Arnobius con- tra gentes, ritum Ethnicorum in colenda Cy- bele percenset, & interpretatur. Quid enim sibi vult illa pinus, quàm temper statis diebus in Deum matris intermittitis. sanctuario? Nonne illius similitudo est arboris, sub qua furens manus, & infelix adolescentulus in- tulit, & genitrix diuū in solarium sui vul- neris consecranit. Quid lanarum vellera, quibus arboris colligatis, & circumuoluitis stipitem? Nonne illarum repetitio lanarum est, quibus iam deficientem contexit, & te- poris aliquid rata est se posse membris con- ciliare frigentibus? Quid compti violaceis coronis, & redimiti arboris ramuli? Nonne illud indicant, vt mater primigenijs flori- bus adornauerit pinum miserabilis indicem, testimoniumque fortunæ. Quid pectoribus applaudentes palmas passis cum erinibus Gal- li? Nonne illos referunt in memoriam Iuctus, quibus mater Turrita cum Aedesti lachry- mabili puerum prosequuta est eiulatu? Quid temperatus ab alimonio panis, cui res dedi- stis nomen *Cassus*? Nonne illius temporis i- mitatio est, quo se numen ab Cereis fruge violentia mortoris abstinuit: Sic ab adiunctis modi, & variorum instrumentorum, carpea- di illius sacri impij verē, & ridiculi materiam quæsiuit. Eodem modo Heliodor. Aethiop. hist. lib. 1. Pompam describit ab adiunctis.

Heliod. Aeth. 3. *Ἠγεῖται ὡς ἑκατόμβη τῶν τελευτήτων ἀνδρῶν,
ἀρχικότεραν βίαν τε καὶ πολλὰν ἐφελκόμενα.
τὸ μὲν ζῶσµα ἑκάστω χιτῶνα λευκὸν εἰς ἀγ-
κύλλων ἀντίσπετε, χεῖρ δὲ ἢ δεξιὰ σὺν ὤμῳ καὶ*

*μαζῶν παραγῶνθεν μὲν πλέκω διάσπον ἐ-
πεκράδαινε.*

Primum quidem procedebant centumviri initiati, non minus vita, quàm veste rustici, & singuli tunicas habebant candidas, quas tortilis nodus substrictas colligebat. Manus dextera simul cum mamilla, & humero nu- data, ancipitem securim vibrabat, &c. de quibus in descriptionibus.

Quando, designat tempus. In temporibus præsentia, & præterita, & futura cernuntur.

In his ipsis vetusta, recentia, infantia, paulo post, aut aliquando futura. Insunt etiam in temporibus illa, quæ temporis quasi naturam norant, vt hyems, ver, æstas, autumnus; aut anni tempora, vt mensis, vt dies, vt nox, ho- ra, tempestas, quæ sunt naturalia. Fortuita autem, sacrificia, festi dies, nuptiæ. Inter hæc adiuncta, alia alijs præstantiora, & rei pro- piora sunt, longè enim magis proprium est homini loqui, equo hinnire, quàm illi pileū, huic ferre ephippium. Ex quibus facillè col- liges, licet adiuncta eius sint naturæ, vt rem necessariò non conuincant, vbi tamen magis singularia sunt, aut multa simul conglobata, non parum obtinent roboris: vt in cæde pro- banda telum, cruor, clamor, titubatio, per- mutatio coloris, oratio inconstans, tremor, &c. Confutantis erit ea, quæ ex adiunctis ad probandum erunt petita, vt obscura, incerta, omni mutationi obnoxia resellere; eadem re- bus ab eo, quod intenditur alienissimis, tri- buere, vt pallorem, timorem, & trepidationē, etiam innocentissimis ad criminis facti noui- tatem obstupescentibus.

M. Antonius 2. de oratore, adiuncta cum antecedentibus, & consequentibus coniun- git. At verò M. Tullius in partitione rectè distinguit, quoniam adiuncta ex sua natura non concludunt necessariò, quod sint rerum signa, & *σπινδόνος*. Antecedentia verò, & con- sequentia necessitatem habent conclusio- nis, si modò talia sint, q. talia esse oportet. De his hæc habet Cicero in *T. Topicis*. Locus Dialecticorum est proprius ab antecedenti- bus, & consequentibus, & repugnantibus, nam adiuncta, de quibus antè diximus, non semper eueniunt. Consequentia verò ea di- co, quæ rem necessariò consequuntur. An- tecedentia, quæ rem necessariò antecedunt: vt si homo est, animal est, si Sol ortus est, dies est. Talia sunt illa Lactantij. Quod dissolu- tur interit, quod interit ortum sit, necesse est,

*Adiuncto-
rum ab an-
tecedent. &
consequent.
discrimen.*

*Lact. l. 2. e.
9. exempl.*

A a 3 quod

*Anteced. lo-
cus an ab
alijs seiun-
gatur.*

quod ortum est, habuit fontem vnde o-
ratur, id est, factorem aliquem, sentientem,
prouidum, peiurumque faciendi. Item,
Quod semper fuit, semper esse non desinit,
& vnde abfuit principium, abesse hinc etiam
finem necesse est. Materia si facta non est nec
fieri ex ea quicquam potest, si fieri ex ea non
potest, nec materia quidem erit. Materia e-
nim est, ex qua aliquid fit. Dices hunc locum
minimè videri ab alijs seiungendum, cum
praesertim instar spiritus, & sanguinis perme-
at vniuersos. Ita res quidem se habet, si res ip-
sae spectentur, at verò si necessitas consecutio-
nis, quae sola considerari debet, in iudicium,
disceptationemque veniat, peculiarem ordinem
constituit. Minus quidem apparet in ijs exem-
plis, quae causae sunt, & effecta, vt si Sol lu-
cet, dies est, postet & illud quoque; exemplum
ad locum causarum referri. At si dicam vir
est, igitur & puer fuit aliquando, facilius hæc
inferendum ex altero perspicietur necessi-
tas. Locus hic, vt patet, ad subtiliter aliquid
colligendum magis, quam ad alendam ora-
tionis fecunditatem facit. At verò adiuncta
locos amplificationum eximios suggerunt,
quod licet passim inueniri: vel hic vnus spe-
ctetur magni Senecæ locus, quo auaritiam de-
scribit ex adiunctis.

*Senec. l. 7.
de benef.
c. 10.*

Quid agis auaritia? quot rerum charitate
aurum tuum victum est? Omnia ista, quae re-
xuli, in maiore honore, pretioque sunt. Nec
volo tuas opes recognoscere, laminas vtriuf-
que materiae, ad quas cupiditas nostra cali-
gat. Deinde, Video istic diplomata, & Syngra-
phas, & cautiones, vacua habendi simulachra,
& umbras quasdam auaritiae laborantis, per quas
decipiunt animum, inanium opinione gau-
dentem. Quid enim ista sint? quid fornus, &
Kalendarium, nisi humanae cupiditatis extra
naturam quaesita nomina? Quid sint ista tabu-
lae, quid computationes, & venale tempus, &
sanguinolentæ centesimae?

*Histor. Pli-
b. 3. c. 6.*

Quid aliud habent, quam adiuncta, tot de-
scriptiones corporum, vt camporum, fontium,
fluuiorum, arborum, metallorum, & cetera.
Malus punica sic describitur ex adiunctis.
Punica malus arbor est, haud admodum procera,
folio angusto, niri dique; virens, oleae, aut myrti
æmulo, crassiusculo, rubris intercurrentibus
venulis, è rubro pediculo pedulo. Rami mul-
ti flexiles, spinosi: flores puniceae, oblongi, ca-
lathi modo patuli, ore stellatim dissecto, è
quo folia emergunt tenuia, colore coccineo a-

grestis papaueris emula, cum granulis quibus-
dam. medijs capillamentis appendis, vt in rosa,
Fructus, pomum est coctio, & membrana rectum
extra rufescente, intra flavescente, innumeris
granis farrum, angulosis, rubentibus, vniuerso
succo refertis officulis in eis latentibus, quae
grana incursatibus flauis, tenuibusque mem-
branis, miro naturae artificio distinguuntur.

Contraria repugnantia.

CAPVT LI.

Ampitheatrum quoddam est hic locus,
in quo pugnantium, & collidentium inter
se argumentorum robora gratius perspiciun-
tur, & melius: Siquidem contraria contrarijs
opposita magis elucescunt. Quantam maiesta-
tem habeat hæc argumenti ratio, patefaciam
hoc exemplo. Si dicam Christianos pudicos
esse, continentem, moderatos, patientes, iustos,
simplices, parum habet ornatus oratio. At si
contentionem institutam, & Ethnicorum (vel
apud suos optimorum) virijs oppositis Chri-
stianis virtutes ostendam, longè clarius, &
suauius emicabunt.

*Vide Arist.
in categor.
c. 3. Cic. in
top. sect. 17.
Dignitas
huius loci
ostenditur
illustri exem-
plo.*

Hoc praestat argumento à contrarijs Ter-
tullianus. Ceterum, si de pudicitia prouoca-
mur, lego partem sententiae Atticae in Socra-
tem corruptorem adolescentium pronun-
tiantem. Christianus uxori suae soli masculus
nascitur, Democritus excecando semetip-
sum, quod mulieres sine concupiscentia
aspicere non posset, & doleret, si non
esset potius, incontinentiam emenda-
tione profiteretur: At Christianus saluis ocu-
lis foeminam vider, *animo aduersus libidinem
caecus est.* Si de probitate defraudam, ecce
lutulentis pedibus Diogenes superbos Pla-
tonis thoros, alia superbia deculcar: Chri-
stianus, nec in pauperem superbit. Si de mo-
destia certem, ecce Pythagoras apud Thu-
rios, Zenon apud Priennenses tyrannidem
affectant, Christianus verò, nec ciuita-
tem. Si de æquanimitate congregiar, Ly-
curgus ἀνεκρίτως optauit, quod leges
eius Lacones emendassent: Christianus e-
tiam damnatus gratias agit. Si de fide com-
parem. Anaxagoras depositum hostibus dene-
gavit, Christianus etiam extra fidelis vocatur.
Si de simplicitate consistam, Aristoteles
familiarem suum Heimiam turpiter loco
excide-

*Tertull. in
apolo. l. 47.*